MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Murteella puhuminen osoittaa tervettä itsetuntoa ja kunnioitusta kotiseutua kohtaan. **MATTI SALMENKANGAS ILKASSA**

Kansallinen hanke talkoiden varassa

Menneinä vuosina Suomi näki itsensä mielellään tietoyhteiskunnan edelläkävijänä maailmassa. Näkemykselle oli perusteensa, mutta viime vuosina ne ovat pahasti rapistuneet.

Esimerkiksi eteläinen naapurimme, usein pikkuveljenäkin mainittu Viro, on koukannut vauhdilla ohi. Kun Suomi tuskailee terveydenhuollon kalliiden ja toimimattomien järjestelmiensä kanssa, hoitavat virolaiset omat terveysasiansa sähköisen kansalaiskortin avulla. Potilastiedot ovat tallessa, kun niitä tarvitaan.

Sähköisessä asioinnissa Suomi on jäänyt jälkeen maailman kärkimaista. Verohallinto ansaitsee kiitokset, mutta muutoin viranomaisilla on tarjota kansalaisille melkoinen sekametelisoppa kuntien, kaupunkien ja virastojen omia palveluvirityksiä, jotka ymmärtävät yhtä vähän toisiaan kuin asiakkaitaankin.

Matkaa tehokkaaseen tietoyhteiskuntaan pidentää sekalaisen palvelutarjonnan lisäksi se, etteivät kansalaiset saavuta tasaveroisesti verkon palveluita. Kansallinen laajakaistahanke on monilla alueilla lähtökuopissaan.

Esimerkiksi Hämeessä ei ole kolmeen vuoteen saatu alulle yhtään laajakaistahanketta. Näin siitä huolimatta, että valmiita kaivantoja maaseutualueilla olisi ollut muun yhdyskuntarakentamisen ansiosta.

Luontevinta olisi, että suuret operaattorit olisivat aktiivisia verkon rakentajia. Kun kyse on ollut maaseutualueista, ei tällaista halua ole operaattoreilta löytynyt.

Kansallista laajakaistahanketta onkin viety viime vuodet eteenpäin paikallisin voimin ja miltei talkoohengessä. Paikallisesti on syntynyt uusia verkkoyhtiöitä ja osuuskuntia, joita ilman olisi tuskin tapahtunut mitään merkittävää.

Liikenne- ja viestintäministeriön rakennusneuvos Juha Parantainen pitää paikallisten laajakaistan rakentajien toimintaa kansallisena merkkitekona (MT 12.11.). Tunnustus tulee aiheesta, mutta hallinto olisi voinut tätä merkkitekoa myös omilla toimillaan paremmin edistää.

Laajakaista ei etene maaseudulla toivotusti.

Koko maan kattavaa laajakaistan rakentamista koskeva laki on ollut voimassa vuodesta 2010. Se takaa kansalaisille oikeuden nopeaan tietoyhteyteen ja säätää myös rakentamishankkeiden julkisesta tuesta.

Muutaman vuoden perusteella näyttää siltä, että laajakaistahankkeita jumittaa myös tukihallinnon byrokratia. Hakemukset ovat ruuhkautuneet Liikennevirastoon ja elykeskuksiin.

Asia on uusi myös viranomaisille. Virheiden pelossa päätöksiä ei uskalleta tehdä, ja moni hanke on tyssännyt jatkuvien lisäselvitysten vaatimiseen tuen hakijoilta.

Kansallisessa laajakaistahankkeessa kyse on kuitenkin ennen kaikkea poliittisesta tahdosta ja sen toteutumisesta. Tavoite on, että tietoyhteiskunnan perusehto – kansalaisten yhteys tietoverkkoon – toteutuisi.

Hallituksen tehtävä on ohjeistaa ja rohkaista päätöksiä tekeviä viranomaisia. Ongelmaksi Viestintävirastossa on koettu, että paikallisten verkkohankkeiden suunnitelmat elävät vielä tukien hakuvaiheessa.

Laajakaistan rakennustarve voi muuttua vielä rakennusvaiheessakin. Tämä pitäisi pystyä huomioimaan myös tuista päätettäessä.

Paikallinen tahto ratkaisee tässäkin asiassa. Savolaisia ei pääse tällä kertaa syyttämään saamattomuudesta, sillä Pohjois-Savo on laajakaistahankkeissaan maakuntien selvä ykkönen.

Savossa pistettiin lapio maahan ennen tukipäätöksiä. Myös alueen elykeskus myöntää, ettei kaistoja olisi valmiina nykymäärää, jos tekijät olisivat tyytyneet hallinnon tahtiin.

Tietoyhteiskunta palveluineen ja yrityksineen voi kehittyä vain siten, että kaikki voivat siihen osallistua. Hallituksen pitää vauhdittaa tätä tärkeää hanketta.

> **Tietoyhteiskunta voi kehittyä vain, jos kaikki voivat siihen osallistua.**

VIERASYLIÖ

Edullinen vai kokonaistaloudellisesti edullisin lämmitysjärjestelmä?

Mielestäni pienkiinteistöjen lämmitysjärjestelmän valinnan ainoa oikea lähtökohta on kyseisen kiinteistön asujien tarpeet ja arvot. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtä ainoaa kaikille sopivaa lämmitysjärjestelmää ei ole olemassa.

Oman kokemuksen perusteella uskallan sanoa, että todellisuudessa merkittävin tekijä lämmitysjärjestelmän valinnassa kuitenkin on lämmitysjärjestelmän investointi- ja käyttökustannukset.

Tällä hetkellä asujien näkökulmasta taloudellisesti houkuttelevimmat lämmitysratkaisut näyttäisi olevan suora sähkölämmitys ja erilaiset lämpöpumppulämmitysjärjestelmät (jotka minun mielestäni ovat edullisimpia ja ekologisimpia sähkölämmitysmuodoista), joiden määrän lisääntyminen ei välttämättä vähennä Suomen sähkön vuotuisia kulutusmääriä.

Sähkönkulutuksen näkökulmasta ongelmana on jo nyt tammi–helmikuun sähkönkäyttöhuippujen tyydyttäminen. Oma arvaukseni on, että sähkölämmityksen ja lämpöpumppulämmitysjärjestelmien lisääntyminen vain kasvattaa pakkasjaksojen sähkön kulutuksen piikkejä.

Onko varaa tuhlata sähköä?

Toinen kysymys on, millainen pienkiinteistöjen lämmitysmuoto on pitemmällä aikajanalla edullisin lämmitysmuoto kansallisella tasolla?

Onko meillä varaa tuhlata arvokasta ja monikäyttöistä sähköenergiaa lämmitykseen, kun samaan aikaan voisimme lisätä puun käyttöä polttoaineena?

On täysin totta, että puun käyttö energianlähteenä on monitahoinen asia muun muassa puunpolton päästöjen ja teollisen puunkäytön näkökulmasta.

Oma näkemykseni on, että puun polttaminen on toteutettavissa täysin siedettävillä päästötasoilla isoista voimalaitoksista omakotitaloihin saakka. Tällainen toteutus vaatii jokaiseen kohteeseen oikean laitetekniikan, jossa käytetään siihen soveltuvaa puupolttoainetta.

Käyttäjän merkitys lopputulokseen on merkittävä. Ei bensiinimoottorikaan tykkää dieselistä, eikä dieselmoottori bensiinistä.

Meneillään olevien tutkimusten väliaikatietojen mukaan näyttäisi siltä, että energia- ja ensiharvennuspuun käyttöä erilaisten puupohjaisten polttoaineiden raaka-aineena voitaisiin merkittävästi lisätä, kun tarkastelun näkökulma on tekninen.

> **Yhtä ainoaa kaikille sopivaa lämmitysjärjestelmää ei ole olemassa.**

On hyvinkin mahdollista, että nykyisillä energiatuki ja energiaverojärjestelmillä ja siten kilpailevien polttoaineiden hinnoilla pieniläpimittaisesta puusta tehdyn polttoaineen hinta loppukäyttäjän näkökulmasta on vielä liian korkea.

Lämmitysmuotojen kustannuksia vertailtaessa olisi aina otettava huomioon sekä investointikustannukset että käyttökustannukset, sillä pelkkä polttoaineiden hinta ei kerro koko totuutta.

Sähkölle on vaihtoehtoja

Uskon kuitenkin, että tulevaisuudessa tilanne on toisin.

Puupohjaisten pellettien käyttö suurissa voimalaitoksissa sähköntuotannon polttoaineena on mielenkiintoinen mahdollisuus, jolla voitaisiin korvata ainakin osa nykyisin sähköntuotannossa käytettävästä kivihiilestä.

Rakennusten lämmityksessäkin meillä on potentiaalia, sillä Suomessa on noin 260 000 öljylämmitteistä pientaloa, joista valtaosa voitaisiin saneerata pellettilämmitysjärjestelmiksi.

Uusista pientaloista valtaosa valitsee joko suoran ja välillisen sähkölämmityksen, vaikka muitakin erittäin käyttökelpoisia vaihtoehtoja olisi saatavilla.

Pellettilämmittäjien määrää Suomessa ei ole systemaattisesti tilastoitu. Pellettimyyjien ja laitemyyjien tietojen pohjalta vuoden 2011 lopussa oli noin 25 000 pientaloa, joissa lämmitetään pelletillä. Suurempia kiinteistöjä ja aluelämpölaitoksia on yli tuhat kappaletta.

Pelletti sopii myös pienille

Energiatehokkuuden näkökulmasta olen pitkälti samaa mieltä tekniikan tohtori, dosentti Jaakko Saastamoisen kanssa. Hänen mielestään energiatehokkuuteen päästään siirtymällä taajamissa sähkölämmityksestä kaukolämpöön ja muualla pellettilämmitykseen.

Omana lisäyksenä en unohtaisi hake- ja klapilämmitystäkään, jos nämä lämmitysmuodot soveltuvat käyttöominaisuuksiltaan asujien muuhun elämään.

Puuta polttoaineena käyttävistä lämmitysjärjestelmistä pellettilämmitysjärjestelmät ovat mielestäni sopivimpia pienen kokoluokan kiinteistöjen lämmittämiseen.

Pellettilämmitysjärjestelmät on myös toteutettavissa siten, että haja-asutusalueilla joskus esiintyvät sähkökatkokset eivät vaikuta kiinteistön lämmitysjärjestelmän toimintaan.

Olen vakuuttunut, että suora sähkölämmitys, lämpöpumppulämmitysjärjestelmät ja joissakin tapauksissa jopa öljylämmitysjärjestelmä on joidenkin kiinteistöjen kohdalla oikea lämmitysmuoto, mutta uskallan väittää, että suurimmassa osassa tapauksissa puupolttoainetta käyttävä lämmitysjärjestelmä olisi sopivampi.

Tämä näkökulma on tekninen ja nyt tarvittaisiinkin paljon tahtoa ja työtä, että myös taloudellinen näkökulma saataisiin houkuttelevammaksi.

SIMO PAUKKUNEN
Kirjoittaja tekee William ja Ester Otsakorpi-säätiön rahoituksen turvin väitöskirjaa Itä-Suomen yliopistossa.

Vakava muistutus

Viljojen hinnat ovat kohonneet maailmalla. Kysymys ei ole mistään äkkinäisestä muutoksesta, vaan kehitys on jatkunut jo vuosia. Syynä hintojen nousuun ovat kulutuksen kasvu sekä poikkeukselliset säät.

Myös Suomessa viljojen hinnat ovat EU-kauden huippua. Näin siitä huolimatta, että Suomessa viljasta maksetaan edelleen vähemmän kuin esimerkiksi Keski-Euroopassa. Hintaero eli niin sanottu Itämeri-vähennys on edelleen olemassa.

Viljojen hintojen noususta huolimatta viljelijöiden taloudellinen tilanne jatkuu tukalana, koska tuotantokustannusten nousulle ei ole näköpiirissä helpotusta. Muun muassa lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden ja energian hintojen nousut syövät katteet.

Kotieläintiloilla kallistunut vilja heikentää tulosta entisestään. Kohonneita tuotantokustannuksia ei ole saatu siirrettyä hintoihin, vaikka ruuan kuluttajahinnat ovatkin nousseet. Tuottajan saama osuus ruuan hinnasta on supistunut edelleen.

Ruuan maailmanmarkkinahintojen nousu on vakava muistutus kotimaisen tuotannon merkityksestä. Ilman kotimaista tuotantoa ulkomailta ostettava ruoka olisi vielä nykyistäkin kalliimpaa. Jos kehitys jatkuu nykyisellään, ei tuontiruokaa ole aina edes saatavilla.

Ruuan kalleudesta huolestuneiden kannattaa tänään vierailla tuottajien puheilla. Tuottajat myyvät ruokaa kymmenellä paikkakunnalla tuottajahintaan. Esimerkiksi perunoita saa kymmenellä sentillä kilon ja saman verran maksaa ruisleipä.

Jokainen maa, joka siihen pystyy, pyrkii turvaamaan elintarvikeomavaraisuuden. Siinä ei onnistuta, ellei ruuan tuottaminen ole viljelijälle taloudellisesti kannattavaa. Kysymys on oikeudenmukaisuudesta ja ruokaturvasta.

PÄIVÄN KUVA

JUHA OIKARINEN

Kolme aurinkoa

Marraskuisena aamuna Ristijärvellä todistettiin ihmettä, kun taivaalle nousi kolme aurinkoa. Siinäpä helpotusta kaamokseen. Tai ehkä kyseessä oli sittenkin haloilmiö.
Halo näkyy taivaalla erilaisina renkaina, kaarina ja kirkastumina.
Ilmiö syntyy, kun auringon tai kuun valo taittuu tai heijastuu ilmassa leijuvista jääkiteistä.
Tavallisimpia haloja havaitaan keskimäärin yli satana päivänä vuodessa.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: KAIJALEENA RUNSTEN

Oma apu, paras apu

Olen kirjoittanut maaseudun tiedonsiirtoyhteyksistä kuuden viime vuoden aikana puolensataa kertaa, ja kollegat ovat tarjonneet luettavaksenne enemmän kuin toisen mokoman.

Tietoyhteiskunta valitettavasti etenee yhä samaa Daavid–Goljat -asetelmaa noudattaen. Yhden megan yleispalveluvelvoite ei toteudu koko maassa. Samaan aikaan rakennetaan sata kertaa nopeampia valokuituverkkoja ja supernopeita 4g-verkkoja.

Kiitos operaattorien kilpailun, joka on sivullisesta katsoen lähes silmitöntä, yhteydet ovat kansainvälisesti verraten hyvin edullisia. Halvasta nettitikusta ei kuitenkaan ole kaikissa taajamissa saati parisataa metriä sivussa valtatieltä mitään iloa.

Tehdessäni juttupakettia maanantain lehteen koin ensi kerran vuosien kitinän jälkeen myönteisen yllätyksen. Tai näin ainakin minusta, melkein tympiintyneestä uutisoijasta, tuntuu.

Aikansa turhaan toivottuaan monet kunnat ovat huomanneet, että kolme suurta operaattoria eivät ole kiinnostuneita maaseudun valokuidun vetämisestä. Ne ovat kuntalaisten kanssa ottaneet aloitteen omiin käsiin.

> **Paikallisten verkko-osuuskuntien esimerkille on suomalaisessa yhteiskunnassa laajemminkin tilausta.**

Eri puolille maata on syntynyt tai syntymässä verkko-osuuskuntia ja -yhtiöitä. Nopea valokuituverkko rakennetaan niin kuin aikanaan raivattiin tiet ja rautatiet sekä vedettiin sähkö- ja puhelinlinjat: paikallisin voimin.

Taloudellinen tulos ei ole toiminnan motiivi vaan se, että yhteiskunnalle välttämätön verkosto ylipäätään syntyy ja on käytettävissä kohtuukustannuksin.

Julkinen tuki on toki tässä projektissa oleellinen palanen, ja jatkossa sitä on mahdollista maksaa jo rakentamisen aikana eikä vasta jälkikäteen. Se nopeuttaa varmasti verkkojen leviämistä.

Taajamissa asuvien on turha marista tähän kuluvia veroeuroja. Heidän on mahdollista hyötyä niistä vähintään välillisesti, kun kesämökille voi jatkossa saada kiinteän laajakaistan. Lomamatkalla tahi työpaikan, yhteistyökumppanin tai muun järjestämässä hiihtokeskusseminaarissa voi surffata majapaikassa kuin kotona.

Etätyö mahdollistuu. Samoin yrittämisen edellytykset säilyvät ilman, että kaikkien pitää änkeytyä maakuntakeskuksiin.

Suomi Oy voi tienata yhtenä luontomatkailun mekkana, jonne varakkaat venäläiset ja muut elämysten etsijät tulevat lataamaan hiljaisuuden keskelle. Ilman luotettavia tietoyhteyksiä ei näitä palveluita internetissä myydä.

Sillä reilulla sadalla miljoonalla, joka kuituverkkoihin käytetään noin viiden vuoden aikana, ei paisuvalla pääkaupunkiseudulla laajenneta useampaa sairaalaa, koulua, päiväkotia tai rakenneta montakaan vuokrataloa.

Paikallisten verkko-osuuskuntien esimerkille on nähtävissä suomalaisessa yhteiskunnassa laajemminkin tilausta. Väki on tympiintynyt kvartaalitalouteen, jonka tuotot valuvat harvojen taskuihin ja toiset ovat menettäjinä.

Yhteisöllisyys kokee uutta tulemista kaupunkien ruokapiireissä. Kun kaksi suurta kaupan ketjua eivät halua tarjota pienten tuottajien tuoretta ruokaa, kuluttajat etsivät tuottajat käsiinsä itse ja järjestävät logistiikan.

Oma apu, paras apu. Huippuosinkoja ei kerry, mutta haluttu palvelu pelaa.

kaijaleena.runsten@maaseuduntulevaisuus.fi

LEHTIKATSAUS

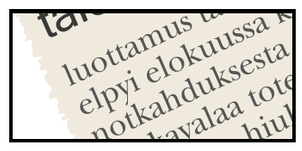

Viljelijää syytä varjella

Savon Sanomat varoittaa, ettei viljelijöitä saa päästää kuolemaan sukupuuttoon. Lehti huomioi MTK:n tämänpäiväisen ruokatempauksen, jossa tuottajat myyvät tuotteita sillä hinnalla, minkä itse saavat. *”Naudan paistia saa noin kolmella eurolla, possua 1,9 eurolla kilo ja luomukananmunia noin 3,5 eurolla kilo.*

Kyse on protestista.

Tuottajajärjestö haluaa nostaa esille alkutuottajan heikon aseman elintarvikeketjussa. Elintarviketeollisuudella menee paremmin ja kaupalla parhaiten, viljelijät viestittävät, vaikka tuottajat tekevät eniten.

Erityisen puhutteleva on kananmunien hintakehitys tänä vuonna: kaupassa veroton vähittäishinta nousi 84 senttiä kilolta viime vuoden syyskuusta viime syyskuuhun, mutta tuottajan osuus oli vain 15 senttiä.”

”Moni kuluttaja kysyy, mitä väliä sillä on, vaikka tuottajat täältä häviäisivätkin, tuodaan vaan ulkomailta ruokaa, hyvää ja halpaa.”

”Hyvissä oloissa elintarvikkeiden halpatuonti on kiva juttu, mutta viljan hintakehitys osoittaa, että huonot ajat voivat yllättää milloin vain. Kun ruokapula iskee, silloin on turha alkaa huutaa omavaraisuuden perään, jos se on ennätetty menettää.”

Politikointi pois Talvivaarasta

Kaleva kehottaa ympäristöministeri Ville Niinistöä (vihr.) lopettamaan syyllisten ”sormilla osoittelun” ja keskittymään Talvivaarassa ongelmien ratkaisemiseen.
”Työpaikkojen puutteesta kärsivälle Kainuulle Talvivaaran taloudellinen merkitys on valtava. Tämä ei kuitenkaan oikeuta yhtiötä toimimaan ympäristöä saastuttavalla tavalla etenkin, kun siitä kärsivät muut elinkeinot, etunenässä matkailu.

Talvivaaran kaatuminen ympäristöonnettomuuden seurauksena ei ole kenenkään etu. Jos yhtiö saa tilanteen hallintaan ja tuotannon pyörimään, sillä on kaikki edellytykset hoitaa ympäristöasiat kuntoon. Jos käy huonosti, vastuut kaatuvat lopulta valtion ja sitä kautta veronmaksajien kontolle.

Halpahintainen poliittisten irtopisteiden keruu on se, mitä nyt vähiten kaivataan.”

Politiikka ei ole elinkautinen

Turun Sanomat puolustaa poliitikkojen oikeutta hakeutua muihin töihin.
”Politiikka ei voi olla yhtä kuin elinkautinen tuomio. Sieltä on lupa siirtyä järjestöihin ja yrityksiin – mieluiten muualle kuin palkintovirkoihin.

Jääviysepäily ei koske vain ministereitä. Poliittisilla valtiosihteereillä ja erityisavustajilla on hallussaan yhtä arvokasta tietoa lainvalmistelusta. Nykyhallituksen poliittiset valtiosihteerit saattavat joskus palata entisiin tehtäviinsä esimerkiksi ay-liikkeeseen.”